

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח

מדינת ישראל- משרד החינוך

אגף מורשת – אגף חינוך דרוזי צ'רקסי

הפיקוח על המורשת הדרוזית

מדינת ישראל
משרד החינוך

תאריך : 17/02/2026

הנצחה וגבורה

בית החלל הדרוזי

בני העדה הדרוזית נרתמו להגנת המדינה מתוך אמונה עמוקה כי מדינת ישראל היא גם ביתם ומודל חייהם כאזרחים נאמנים. מתוקף חוק שירות הביטחון משנת 1956 מתגייסים בני העדה בשיעורים גבוהים במיוחד, מתוך תחושת שליחות, אחריות ושותפות גורל. למרבה הכאב, 450 מבניה נפלו במערכות ישראל ובמהלך שירותם הצבאי. יהי זכרם ברוך.

מערך השיעורים "הנצחה וגבורה" ובית החלל הדרוזי נועדו להעמיק ולהעצים את חינוך התלמידים בישראל לערכי הזיכרון, ההוקרה והמורשת, בדגש על תרומתם ופועלם של החיילים הדרוזים שנפלו בשורות צה"ל. יוזמות אלו מבקשות לטפח תודעת שותפות, כבוד והכרת תודה לגבורתם ולמסירות נפשם.

תקציר:

העמקת הידע וההבנה של התלמידים בנושאים מרכזיים ובהם תולדות מדינת ישראל, ההיסטוריה של צה"ל ותרומתם של חיילי צה"ל לביטחון המדינה ולביסוסה.

מערך השיעורים "הנצחה וגבורה" ובית החלל הדרוזי משתלבים יחד במאמץ חינוכי רחב לטיפוח זיכרון, השראה והזדהות עם המדינה ועם צבאה. תוכניות אלו מכוונות להכין את התלמידים להשתלבות פעילה ואחראית בחברה הישראלית, ולהנחיל בהם ערכים של כבוד, הוקרה ותודה לנופלים ולבני משפחותיהם.

מטרות:

- להעמיק ולהעצים את תחושת השייכות והזהות של התלמידים עם מדינת ישראל ועם צה"ל.
- לטפח הערכה והוקרה לנפילתם של חיילי צה"ל במערכות ישראל ובפעולות האיבה.
- לחזק את תחושת ההזדהות, הסולידריות והשותפות עם החללים ועם בני משפחותיהם.
- לעודד את התלמידים לשירות משמעותי בצה"ל ולתרומה לחברה ולמדינה.

- לקדם מיומנויות אזרחיות וחינוכיות בתחומי החינוך הלאומי והערכי.

إشراء

بيت الشهيد الدرزي في دالية الكرمل

يُعتبر بيت الشهيد الدرزي في قرية دالية الكرمل، شهادة واضحة للتعاون بين الدروز واليهود في إسرائيل. أقام لورنس أوليفنت هذا المبنى في الثمانينات من القرن الـ 19، كمُصنّف له ولزوجته أليس. منذ أكثر من 30 سنة، يُستعمل هذا المبنى كموقع لتخليد ذكرى الشهداء الدروز الذين سقطوا في حروب إسرائيل.

تُعرض في إحدى قاعات المبنى صور شهداء معارك إسرائيل من أبناء الطائفة، من الجليل والكرمل، إلى جانب سير حياتهم. في البناء أيضًا، غرف محاضرات مخصصة لتعليم التراث الدرزي، يزور هذا الموقع شهريًا، عشرات الجنود من مختلف وحدات جيش الدفاع الإسرائيلي، وأيضًا شباب وشابات من أبناء الطائفة ومن سائر مواطني إسرائيل.

في المبنى أيضًا، قاعة على اسم المرحوم الشيخ أمين طريف، وقاعات أخرى لإحياء ذكرى زعماء إسرائيليين، من بينهم، إسحق رابين ومناحيم بيغن. وهكذا يُعتبر بيت الشهيد الدرزي، رمزًا للعلاقات القائمة بين الدروز واليهود منذ أجيال.

بيت الشهيد الدرزي في دالية الكرمل

ملخص دراسة: انخراط الدروز في صفوف الجيش وسوق العمل

أجرى مركز الأبحاث والمعلومات التابع للكنيست، سنة 2008، دراسة حول انخراط أبناء الطائفة الدرزية في جيش الدفاع، وتداعيات خدمتهم العسكرية على اندماجهم في سوق العمل الإسرائيلي. بالرغم من قانون التجنيد الإجباري، فإن خدمة الشباب الدروز في الجيش لا تعتبر من المسلمات، إذ أنها مسألة مشحونة مطروحة للجدل.

بين أبناء الطائفة. يدعي البعض من جهة بأن التجنيد ضروري، حيث يمكن الشباب من الاندماج في المجتمع الإسرائيلي، وهو واجب وطني يقع على كاهل كل مواطني الدولة، ومن ضمنهم الدروز، تجدر الإشارة في هذا السياق، بأن مواطنين مسلمين ومسيحيين، يتطوعون إلى الخدمة العسكرية، بالرغم من أن قانون الخدمة الإجبارية لا يشملهم. بينما يرى البعض من جهة أخرى، أن الدروز لا يحصلون على حقوقهم، بالرغم من التضحية الكبيرة التي يقدمونها من خلال تأدية الخدمة العسكرية، إذ أن الخدمة العسكرية لا تحقق المساواة الحقيقية بين الدروز واليهود لا في المجال العسكري ولا في المجال المدني أو في سوق العمل، أضف إلى ذلك، أن الخدمة العسكرية تتسبب بمواجهات ومشاحنات بين الدروز وباقي المواطنين العرب.

أما بالنسبة لانخراط الدروز في جيش الدفاع الإسرائيلي، تبين، بحسب البحث أن نماذج انخراط الأقلية الدرزية غير مشابهة لنماذج انخراط الأكثرية اليهودية بالرغم من أن المعطيات تبين أن نسبة الدروز المتجندين للجيش أكبر من نسبة المتجندين اليهود، وبالرغم من أن جميع الوحدات العسكرية مفتوحة أمام أبناء الطائفة الدرزية إلا أن عدد الجنود الدروز في الوحدات الخاصة (مثلاً، سلاح الجو قليل، بضع أفراد فقط.

بالنسبة لانخراط الدروز في سوق العمل بعد إنهاء الخدمة العسكرية، فقد تبين أن الكثير منهم يختار الاستمرار في الخدمة في الأجهزة الأمنية، إذ توفر هذه الأجهزة عددًا من الوظائف ذات الظروف المتساوية لكل من الدروز واليهود، ومع ذلك، ربما يكون الدافع الأساسي لاختيار الجنود الدروز الاستمرار في الخدمة في الجهاز الأمني، صعوبة حصولهم على وظيفة في السوق المدني ذكر الكثيرون من رجال الأمن الدروز، الذين أنهوا الخدمة العسكرية، أنهم وجدوا صعوبة في الحصول على وظائف في السوق المدني، تلائم الإمكانيات والكفايات المهنية التي اكتسبوها أثناء خدمتهم العسكرية.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח

מדינת ישראל- משרד החינוך

אגף מורשת – אגף חינוך דרוזי צ'רקסי

הפיקוח על המורשת הדרוזית

מדינת ישראל
משרד החינוך

تسهم الخدمة العسكرية في زيادة تثقيف الجنود توسيع آفاقهم، تعليمهم اللغة العبرية بمستوى عال ومنحهم الفرص للتأهيل المهني في مجالات متنوعة. لكن، إلى جانب ذلك، يُحدد البحث أن الخدمة العسكرية تكلف الدروز اجتماعياً، ثمنا باهظاً لا يشكل الجهاز العسكري بوتقة لمجتمع إسرائيلي محايد، وإنما هو مرآة للمجتمع اليهودي. لذلك تحدث أحياناً، خدمة أبناء الطائفة الدرزية في الجيش الإسرائيلي، تآكلاً تربوياً وثقافياً. وتثير فيهم صراعات نفسية واجتماعية بسبب مواجهتهم المعايير وقيم مختلفة عما نشئوا عليه. يلخص البحث ويذكر أنه مع إنهاء الخدمة العسكرية، تبقى بين الدروز واليهود، عدم مساواة واضحة تستوجب التدخل".¹

¹ طاقم التراث الدرزي في مطاح، التراث التوحيدي، دار النشر: القدس، 2015، ص 267.

תאריך: 17/02/2026

יחידת לימוד: הנצחה וגבורה – מורשת העדה הדרוזית

שכבת גיל: תיכון (י', י"א, י"ב)

תקציר היחידה

היחידה מבוססת על ערכי הזיכרון, ההוקרה והשותפות, תוך התמקדות בתרומתם הייחודית של חללי צה"ל בני העדה הדרוזית.

היחידה מבקשת להפגיש את התלמידים עם סיפור גבורתם של למעלה מ 450 בני העדה שנפלו במערכות ישראל, ועם "בית החלל הדרוזי" כסמל למורשת ושותפות גורל.

רציונל

- **העמקת הזהות:** חיזוק תחושת השייכות והזהות של התלמידים עם מדינת ישראל וצה"ל.
- **הוקרה וזיכרון:** טיפוח תודעת הכרת תודה למסירות נפשם של הנופלים.
- **שותפות גורל:** הבנת המניעים העמוקים של בני העדה הדרוזית להתגייסות להגנת המדינה מתוך תחושת שליחות ואחריות.
- **כלים אזרחיים:** הכנת התלמידים להשתלבות פעילה ואחראית בחברה הישראלית.

מטרות היחידה

- **הבנת המורשת:** העמקת הידע בתולדות צה"ל ובתרומת החיילים הדרוזים לביטחון המדינה.
- **סולידריות:** חיזוק תחושת השותפות עם החללים ובני משפחותיהם.
- **עידוד שירות:** הנעת התלמידים לשירות משמעותי ותרומה לחברה.
- **מיומנויות ערכיות:** פיתוח מיומנויות בחינוך לאומי וערכי.

מבנה היחידה : (6 שיעורים)

שיעור	נושא	מטרה	פעולות מרכזיות
1	מבוא להנצחה וגבורה	הצגת המושגים והבנת חשיבות הזיכרון.	דיון על המושג "גבורה" והצגת נתוני הנופלים מהעדה.

שיעור	נושא	מטרה	פעולות מרכזיות
2	ברית החיים: חוק שירות הביטחון	הבנת המחויבות ההיסטורית מאז 1956.	ניתוח משמעות הגיוס מתוך תחושת שליחות ואחריות.
3	בית החלל הדרוזי כמרכז חינוכי	הכרת המוסד ופועלו לטיפול הזיכרון וההוקרה.	"סיור וירטואלי" או ניתוח מטרות הבית כמודל להנצחה.
4	שותפות גורל ואמונה עמוקה	דיון בערכי העדה כאזרחים נאמנים למדינה.	צפייה בסרטון/עדויות על השתלבות הדרוזים בצה"ל.
5	הנצחה בקהילה	חיבור ערך ההנצחה לחיי היומיום והסולידריות.	יזמות פרויקט קהילתי להוקרת משפחות שכולות.
6	סיכום: גבורה כהשראה למנהיגות	הערכת הלמידה וחיבור לשירות משמעותי.	פעילות יצירתית (כתיבת מסר או שיר) לזכר הנופלים.

מערך שיעור לדוגמה: "מהנצחה להשראה"

זמן: 45 דקות

אוכלוסיית יעד: תלמידי תיכון

חלק א: פתיחה (10 דקות)

- דיון בכיתה: "מה הופך אדם לגיבור בעיניכם?"
- הצגת המושג: גבורה אינה רק בקרב, אלא באמונה עמוקה ובנכונות להקרבה למען הבית המשותף.

חלק ב: הצגת הנושא (15 דקות)

- המורה יציג את סיפורם של למעלה מ 450 חללי העדה הדרוזית.
- דיון על חוק שירות הביטחון (1956) והתגייסות בני העדה בשיעורים גבוהים מתוך אחריות.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' – מורשת חברה ורוח

מדינת ישראל- משרד החינוך

אגף מורשת – אגף חינוך דרוזי צ'רקסי

הפיקוח על המורשת הדרוזית

מדינת ישראל
משרד החינוך

- שימוש בטכנולוגיה: הצגת מצגת על "בית החלל הדרוזי"

חלק ג: פעילות קבוצתית - "הנצחה בפעולה" (15 דקות)

- התלמידים יתחלקו לקבוצות ויציעו רעיון מקורי להנצחה שתעורר השראה בקרב בני נוער.
- שימוש בכלי עיצוב (כמו Canva) ליצירת כרזת הוקרה.

חלק ד: סיכום (5 דקות)

- כל קבוצה מציגה "משפט גבורה" אחד שנלמד מהשיעור.
- מסר סיום: הנצחה היא הכלי שלנו לבניית עתיד משותף ואחראי יותר.

הערך המוסף ומיומנויות

באמצעות יחידה זו, התלמידים יפתחו:

- יכולת חשיבה ביקורתית: ניתוח תרומת היחיד לחברה.
- תקשורת יעילה וסולידריות: הבנת רגשות המשפחות השכולות וחיבור אליהן.
- אחריות אזרחית: הבנת חשיבות השירות המשמעותי בצה"ל.

הערה: מומלץ לשלב עדויות אישיות וסרטונים המדגימים את "ברית הדמים" ושותפות החיים בין העדה הדרוזית למדינת ישראל.

בכבוד רב, צוות הפיקוח וההדרכה במורשת הדרוזית